

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишње 1 фор.; за Србију 2¹/₂ дин. у сребру.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

У Д Р У Ж У Ј М О С Е.

Кад смо овај лист покретали, смислили смо у главном, да развијемо наш рад у три правца: да обавештујемо наш женски свет о позиву и задатку његову на дому и у друштву, да износимо на углед рад и тежњу наших добротворних женских задруга и да тим поводом подстичемо и будимо вољу код наших Српкиња за јаче и живље удруживање, те да тако уведемо у наш заједнички културни и хумани живот и ову другу половину нашег друштва, да и она ради и да нас помаже на том нашем општем добру и срећи.

Колико смо за ову прошлу годину дана и колико ћемо у будуће привредити на она прва два правца показале будућност, ал колико смо постигли резултата у овом трећем смеру види се још и данас. Ми с оваким резултатом, отворено исповедамо, нисмо ни мало задовољни, јер кад толике лепе слике друштвеног рада од појединих задруга наших, што су овде у наших 12 бројева приказани, нису били кадри, да привољу у своје коло више од једне добротворне задруге у Ст. Паланци (ако се већ и та није угасила?) и само једно крајцарашко друштво у Сарајеву, онда ће с нама заједно у глас казати и остале свесне и родољубиве Српкиње, да је жалосно.

Ми ћемо да потражимо томе узрока, па судимо, да то потиче поглавито са оне одвећ велике скромности, која истина лепо краси наше Српкиње, ал која на овом пољу приноси штете нашем општем добру и навлачи срам нашем имену. Српкиње су стидљиве, и отуда се по нашем мишљењу стиде, да се јавно истичу; оне научене, да се крећу само у уском кругу

своје породице, не могу да се извију из те скучености, па да се отресе предрасуде, као да оне нису позване, да раде и делају и на општем народном добру; а у самом мушком кругу слабо се још налази људи проникнутих овом напредном идејом, па да их храбре и одушевљају на овај лепи и благодетни позив за нашу бољу будућност и наш лепши напредак.

Само се тако даје растумачити та појава код наших Српкиња, што за 15—16 година, од како се удруживање међу нашим женскињама на овом земљишту Аустро-Угарске одпочело, не бројимс више од 12 задруга. За наше Српкиње не може се рећи да немају свести за то, јер оне су ето у овим крајевима пре повеле коло, него икоје друге суграђанке наше. Не може се казати ни да немају срца ни милости за убого, бедно за сирото, кад су толиким дивним примерима доказале како прве трче, да утиру сузе сиротињи, оне су ето гомилом трчале да својим даровима залече тешке ране браћи својој. Не може се ни то рећи, да за своје јавне ствари, не маре, да можда своје особине не цене, кад ето су на новосадској изложби 1884. г. својим дивним рукотворима својим општим пристајањем и заједничким радом у том очарале и задивиле и наш и стран свет.

Па кад све то не стоји, онда морамо веровати само у то, да се наше Српкиње из превелике скромности устежу, да се истичу јавно и да се удружују у добротворне и просветне задруге, а мушких анђела нема, да их охрабри и подстакне на то племенито дело, те смо принуђени, да узмемо сами перо у руке, да их охрабримо и подстакнемо, да се на све стране

дижу и удружују у добротворне и просветне задруге. —

Прошла су она времена за нас и за све друге народе, кад је телесна снага и лична храброст одлучивала судбу народну; данас су друге прилике наступиле, данас ум царује, разум заповеда а свест побеђује. У она старија времена, кад је још сама физична снага управљала светом, стајали су наши дедови и оци у првим редовима и својим јуначким делима стекли су угледно место у редовима европских народа, сачували су нам огњиште, одбранили име, језик, веру и ускрсли поново слободу златну ал сад су њихове мишице слабе, да одолу свести, која се ваља овамо са запада, сад је њихова снага малена, да задржи ту културну силу, која нас опасује, сад нам је нужна, и врло потребна, милостива, блага и њежна рука наших матера, другарица и сестара. Само њиховом потпором можемо се очувати и одржати, да не утонемо и да се не изгубимо у то културно море туђинске навале, јер у женском крилу добија човек прве утиске, на женским грудима напојисе човек прве росице, што му духовно лице умива, срце и душу крепи опојним извором народних врлина и лепих човечанских подвига.

Протекло је много векова, док је свет увидео, каква му голема снага културног и друштвеног живота спава, колики грдан моралан и материјалан капитал лежи претрпан у женској друштвеној половини. Тек сад је свет проникнуо, колико је штете претрпео, што је ту женску половину тако запустио био, па је сад с пробуженом свести прегао на свима крајевима просвећеног друштва, да што пре достигне равнотежу, да чим пре доведе и те чланове друштва у заједничку културну и животну борбу.

Па и ми не смемо из тих редова изостати. Мали народи, као ми, морају још више пријонупи за тим, ако хоће да живе, па ми се и на овом пољу морамо показати, да смо достојни синови и честите ћери наших славних дедова, и кад су они могли главе и свој драгоцен живот залагати за огњиште наше, за наше име и понос, зар да ми нисмо кадри годишње по 3—4 фор. приложити и 10—15 дана у години жртвовати за народ, за име, срећу и напредак свога потомства? То би жалосно било! Зар наше дичне Српкиње у Панчеву, Сомбору, Чакову, Земуну, Осеку, Вуковару, Загребу, Сарајеву, Бањојлуци, Мостару, Котору, Задру и по другим крајевима и кутовима српским могу и смеју чекати, да им потомство проклиње дане, да се на њих и њихове немарне дане с проклетством баца?! То не треба да буде, то неће чекати ни једна свесна ни права Српкиња. Па за то пријоните саме за послом, а нађете за цело у своме кругу по 1—2 родољуба, који ће вас у послу том упутити; и ако и тога не буде, ми ћемо вам одуда помоћи и ићи на руку.

Имамо ми врло велики задатак да изведемо, леп позив да извршимо, само ваља да се удружимо, јер велика дела ишту и већу снагу и боље спреме.

За то делајте миле сестре, па нека нас наш тужни Видовдан 1889. године затече све спремне и уједињене, да у потпуној снази станемо на културно бојиште и да 500 годишњицу нашег тужног Косова дочекамо веселим лицем па да тај дан прославимо ускрснућем наше будне свести и добре воље за културни и човечански напредак нашег вековима нападеног и измученог народа.

У то име, сретно, напред!

ШТА СВЕ МОГУ ДА РАДЕ ЖЕНСКИЊЕ.

(Продужење.)

Од високих наука најглавније су, осим медичких, филозофске, на које се женске радије одају и докторате полажу.

Још у старих Грка било је жена и девојака чувенијих у струци филозофској, него у медичкој, и то су биле нај-

више жене и ћери њихових учених људи, па су од својих очева и мужева науке ове училе или су тадањим најславнијим учитељима филозофије Питагори, Платону и другима у школу ишле, о којима ћемо другом приликом више говорити.

Било је и после учених жена и де-

војака, али са хришћанством настали су други филозофски назори и ови су сузбили старе филозофске школе, а женске у борби хришћанској биле су највеће мученице. —

У средњем веку биле су све науке јако занемарене, особито филозофске, па се слабо зна и за мушке, још мање за женске, које су се овима бавиле. Из тога је доба најчувенија Хелоиза, љуба сл. Абеларда, најумнијег Платоничара. Њезина су писма пуна најлепших осећаја, и до века ће снажити свакога, ко год их узме да чита. —

Тек у најновије доба почеле су опет филозофске школе живље да раде, и одмах је опет било и жена и девојака, које су се у овим наукама одликовале. Само код нас нема о томе још ни трага, јер се на нашим великим школама још ни данас не да женскињама да се уче ни у Београду, Загребу, Будапешти, Бечу, Прагу; а тако је још и у Немачкој, куда наши рад високих наука највише иду.

Код Немаца се зна за гђу Христину Валтазар, која је у половини прошлог столећа, приликом дизања нове зграде за велику школу у Грајфсвалду, држала на латинском језику онај лепи говор у славу те школе; па за то је сенат те школе наградио бакалауреатом слободних наука и филозофије, — а то је степен најближи доктората и значи крунисаног лавровим венцем, а прва је положила докторат филозофије Доротеа Шлецер год. 1787. у Гетинги.

Данас има жена и девојака доктора филозофије леп број, али је то још врло мало према оном, колико би било, да им се свуда да учити; него мора свака големе сметње да савлада, па у томе и најлепша воља клоне.

И овај докторат положило је жена и девојака досада највише у Швајцарској. У Цириху су и прошле године положили две девојке »*magna cum laude*« гђица Марија Новак и гђица Ела Менш; а пред прошле године је диспутала једна за овај докторат с таким одликом, да се о томе по целом ученом свету разнео најпохвалнији глас. — Данас полажу жене и девојке овај докторат и по другим филозофским школама у Европи и Америци. У

Единбургу у Шотској положили су пр. год. њих више испит из филозофије, педагогије, математике, физике, физиологије с одликом и добиле су дипломе, што су до сада само мушки добијали. — Колико се и у овим струкама одликују сведочи ово, што је и пр. год. на свеучилишту у Берну на расписану од академијског сената највећу награду за најбоље израђену задаћу из филозофије добила девојка Ема Хофман. Прошле год. добила је и гђица Ботишкер из Одесе највећу академијску награду од 12.000 фор. за најбоље израђену тему из више математике.

Са докторатом овим добију и жене и девојке учитељске и професорске службе на средњим и великим школама, постају управитељке ових школа, узимљу их за секретаре код виших званија, постављају их код школских надзорништва и ту долазе до првих одличја, а многе буду списатељке и пишу не само за женски и дечији, него и за мушки свет. Јесенас је у Паризу по закону од 30. окт. пр. год. изабрана гђа Паулина Кергомар у највиши сенат за јавну наставу. Учена друштва у Енглеској почињу да узимљу учене жене и девојке за своје потпредседнице и председнице.

Од жена и девојака професора универзитетских најчувенија је данас гђа Соја (Софија) Коваљевска Пољкиња рођ. 1853., свршила је филозофски течај у Хајдлбергу, положила је докторат г. 1874. у Гетинги — најчувенијој филозофској школи, где је исте године и другарица јој Рускиња Јулијана Лермонтов положила докторат из Хемије. С. Коваљевска је у својој 21. год. написала три расправе из више математике, којима се највећи математичар овог столећа сл. проф. Гаус дивио; решила је једно питање о светлости, на којем су се најславнији математичари овог столећа без успеха измучили. Она је пре 4 године држала предавања из више математике у Штокхолму и тим се тако показала, да је год. 1884. постављена онде за универзитетског професора математике. Пре тога провела је неко време у Лондону, Паризу, Берлину, Москви и Петрограду, свуда одликована од првих научењака, а најлепше је на њој, што се тим својим оштроумљем

и талентом ни мало не заноси, него најмирније саслуша свако мњење, те нико се не устручава упустити се с њоме у дискусију и тек онда се свако диви оној смерности уз онај таленат. Она је први женски члан париске академије наука, тога данас првог на свету и најславнијег ученог друштва, и она је прва од жена и девојака као члан седила у седници тог најученијег тела. К. је најбољи доказ против оних учењака, који веле, да су женске пре за све друге научне струке способне, само не за математику.

И у струци филолошкој одликовале су се женске одмах чим су почеле хуманитетске науке боље да се обрађују. Највећма су се прославиле Олимпија Мората, била је пре 333 год. професор грчког језика на великој школи у Хајдлбергу. — Гђа Десир је на почетку прошлог столећа издала оно славно издање грчких и римских класика *in usum Delphi*. — Ана Шурман прозвана Холандска Минерва, што је онако учено одбранила протестантизам против најученијих језуита, говорила је 14 језика. — Нама Србима је позната Тереза Јаков, под именом Галви, што је онако лепо превела наше народне песме на немачки и упознала немачки свет са дивним народним умотворима нашим, за које је први немачки писци и научењаци хвале и славе. — Овамо спада и Ружица Отиос рођ. 1837. у Бухари у Азији. Ова је говорила савршено 15 језика: енглески, шпанолски, француски, талијански, немачки, чески, пољски, руски, мађарски, српски, влашки, грчки, турски, арапски и перзијски. Свуда су се дивили њеном таленту. Изучила је оријенталске језике на бечкој академији 1876—1880. Написала је год. 1870. онај велики турски и немачки речник са 18.000 речи, превела је св. еванђ. Матеја на турски и написала је многе друге списе, радила је до смрти своје неуморно и одликована је била орденима за науке аустријским, бавајским, персијским и другим. — Енглези се поносе својом филолошкињом Маром Кларк, која је писала дивне расправе о Шекспировим драмама. — Кад се помисли, да ове морају својим приватним трудом грдно да се измуче, док науче оно, што мушки

слушајући најславније професоре без икаква труда науче, тек онда мора човек овима да се диви.

Да је педагошка струка поглавито женско поље, то смо видели већ напред. До сада су жене највише писале приповетке, новеле, романи, ал свуда највећма провирује педагогија. У педагошкој струци имају Французи и Енглези, Талијани и Немци ако и омање, ал дивних списа написано од жена и девојака. Што је код Француза написала гђа Некер о васпитању, оно ће док остати класично. Немачки су педагошки списи од Каролине Рудолфи, Марије Гајете и Марије Киблер и Георгене у целом ученом свету познати. Талијани се диче својом Елвиром Зињани и њезиним списом „Овако ћеш твоју ћерку васпитати“, који је спис на српски превела покојна Петрослава Томановићка мила сунруга нашег брата Др. Лазе Томановића, само нам на жалост и то лепо сунце брзо зађе, али ту књижицу (издање књижаре Луке Јоцића у Н. Саду) ваља све срп. матере да читају. — Овамо спада са својим педагошким списима и гђа Катарина Миловук рођ. Ђорђевић управитељка више женске школе у Београду, и гђа Драга Љочић, која је превела изврсно педагошко дело „Гајење мале деце“ од Рускиње Марије Манасејине. — Наша млада учитељица М. Симићева написала је за народну библиотеку из закладе Коњевићеве дивну књижицу „Правила о васпитању“ истина по немачком, ал кад би је на немачки превели, видели би да је та књижица боља од оригинала. — Што до сада није било много жена и девојака педагошкиња, узрок је то, што им се није дало, да полазе ове школе; ал за то их је данас све више код Немаца, Енглеза и Француза, а то видесмо и ми међу нашим. Покојна Јелена Деспотовићка свршена приправница гор. карловачка писала је у нашим белетристичним и политичним листовима, „Јавору“, „Застави“, „Срп. Листу“, „Народном Гласнику“ дивних чланака бранећи српско име и крепљећи српску свест боље него многи мушки, и остаће јој сјајна успомена до века и да бог да се на њу многе угледале. — Хрвати се поносе својом Маријом Јамбражаковом, Мари-

јом Фапковићевом и Милком Погачићевом. — Мађари имају своје знамените педагошке писце: Терезу Карачеву, Иду Карловску и Лину Битнер. — Данас имају Немци, Французи, Енглези и Руси много славних списатељица по струци педагошкој, кад би их све по имену ређали и све списе њихове наводили, била би пуна књига. Пред собом имам списак имена немачких списатељица више од 600; а то нису ни близу све, па ту их има много, које пишу за децу сила лепше, него што се до сада писало.

У писању историје строго узете мало се женских појављивало, као да није њихово поље, али у писању животописа иду у поред с мушким писцима, а у мемоарима и путописима превазилазе ове. — Код Немаца је грофица Еуфемија Балестром дивно описала женске крунисане главе свију народа, а Клара Глимер немачку митологију и славне жене тако, да је тешко оставити књигу из руке. Жене су славне мемоарскиње још од Маргарите од Наваре сестре краља француског Франца I. Харита Пиркхајмер апатица у Нирнбергу описала је знаменитости оног страшног доба лепше него сви други. Сад се почињу појављивати женске и у писању

културне историје, и док им се свуда допусти да слушају ова предавања, зацело ће бити лепше написаних културних историја, него што пишу мушки. — И у путописима има жена и девојака славних списатељица код Немаца као и код Француза и Енглеза. Нашем свету ће бити најпознатији путописи Енглескиња Мис Ирбијеве и Макензијеве, тих целом српском и словенском свету познатих добротворака, које су својим и скупљеним прилозима потпомагали и издржавали ону силну сирочад српску од пребеглих Босанаца и Херцеговаца о последњем устанку босанско-херцеговачком и које су подигле још 1866. у Сарајеву српску школу и у њој издржавају и данас још 50 Српкиња (сирочади). Те племените душе толчке су симпатије указале према нашем мучничком народу, да су лично обишле и тако дивно описале наше крајеве у Турској, Албанији и Црној Гори, да је сласт читати. Та је књига преведена и на српски под именом: „Путовање по словенским земљама, Турској, Албанији и Црној Гори.“ — А тако исто путописе од Ане Лен, Еспераице Шварц под именом Мелене Елпис, Иде Диригфелд не може човек да се начита.

(Наставиће се.)

КАКО ЋЕМО ВАСПИТАТИ МЛАДЕ ДЕВОЈКЕ КАД СВРШЕ ВИШУ ДЕВ. ШКОЛУ.

Младе девојке сврше вишу девојачку школу обично у 15. или у 16. години. Кад оставе школу, у којој су имале сваки дан озбиљнога посла 8—9 сати, па се врате у родитељску кућу, настаје за све родитеље озбиљно питање: „Како ћете продужити васпитање у школи започето и тек донекле изведено? Ово је питање врло озбиљно и врло важно; о њему ваља да мисле сви, којима је стало до среће али и несреће женског, шта више и читавог људског рода. Зато нека нам је слободно о том овде коју рећи.

Девојке су у школи, у којој су биле, па је у школи било реда и надзора, стекле доста, што им је за живот од неизмерне користи. Та је корист још већа, ако су и

родитељи школи ишли на руку у њеном благодетном пословању. Девојке су у том добу и на тај начин стекле моћ над самим собом, т. ј. да саме собом владају; да своју вољу подвргавају закону; да су покорне, уредне и чисте; да су савесне у испуњавању дужности и да вољу озбиљан и поштен рад. Провидиле су, шта је добро, лепо и узорито; упућене су више да теже за идеалним добрима, а мање да се боре и мисле, како ће доћи до уживања и земаљског блаженства. Додуше, што су стекле од знања и умења, за неки 9—10 година, то је наравно све почетнички; па ипак су девојке у школи стекле толико наклоности за послове научне, уметничке и индустријске, да им ништа није свеједно, што се око њих збива; не држе се само старог, радо слушају паметне разговоре и

радују се, што могу казати: „мило ми је, што могу да разумем све кад се разговарају паметни и мудри људи.“ Но кад младе девојке изађу из школе, отвара се у животу њиховом велика празнина и опасан јаз. Кад из школе изађу, обично их сав свет држи за зреле девојке и зове их „госпођицама“ и тако се с њима понаша. Строг школски ред и запт уједанпут престане. Отац ретко да има кад а и прилике, да у томе обзиру продужи улогу учитеља, мати је пак већином блага, није доста енергична или доста досједна, како би могла продужити у гореспоменутим врлинама започету наставу, како би се оно што је добро могло — што но кажу — у крв заронити, те да буде трајном навиком.

Најопаснији јаз јесте у шолме, што престане сваки озбиљан посао. Школски посао био је дотле девојци озбиљан животни задатак. Сад је слободна; сати строга посла више не куцају; шта да се почне? кад је прошло неколико недеља у таквој слободи, девојка захтева накнаду, тражи занимања, које је као оно у школи озбиљан задатак у животи, и када га реши осећа се задовољном као и пре у школи. Кћери малих чиновника и занатлија много боље стоје у томе обзиру, него ли кћери виших чиновника и у опште имућнијих људи, од куда обично и иду девојке у вишу девојачку школу. Девојке малих чиновника и занатлија још док иду у школу, морају да воде бригу за своју млађу браћу и сестре, да чисте собе, да помажу матери у прању и кувању. Кад школу оставе, навикавају се саме кућу да воде, уче шити и кројити, па ако имају ма најмање дара науче правити украсе и цвеће и толико дотерају, да као девојке од 19 година, могу себи поштеним радом да заслуже насушни хлеб. То је заиста велика добит, која се не може довољно оценити. За то су такве девојке у свакој прилици, где је каква свечаност, и где се могу проводити, увек веселе и добре воље, задовољне су са својом судбином и осећају се сретнима.

Друкчији је живот оних девојака из тако званих виших сталежа из „бољих фамилија.“ Те се девојке у великој већини одају посленом беспослицењу т. ј. раде, али зато ипак ништа не раде. Уче цртати, мо-

ловати, свирати, певати, већбати се у француском говору, лети иду много у шетњу, а зими читају силне романе. Кадикад се у оних, које су здраве природе, разбуди воља, да штогод и привреде и науче у привређивању. Тада се привеже лепа и што финија кецеља, да што лепше изгледа. Иду у кујну, гледе, како је куварица све већ удесила, помажу љуштити бадем, тући шећер, загледају у пећ где се пече, и то им је „највеће уживање.“ Прави пак *посао*, који иде уз кување и пециво оставља се куварици. Та нису ни рођене ни васпитане да буду куварице! Зими, особито пред Божић, раде многе fine послове, да обдаре родитеље, браћу и сестре, сроднике и познанике. Тако се проводе дани и месеци без икакве праве цељи и без правог занимања. Девојке живе — што но кажу — из руке у уста, јагме се за сваковрсним уживањима и сва им је мисао и жеља та, како да нађу „добру партију,“ па да се обезбеде. И ако ни једна од њих то не признаје и неће да призна, ипак је тако. *Како немају никаквог озбиљног посла, природно је, што се њихов поглед обраћа позиву девојачком у природи одређеном, да буде жена и маћи.* Последица је тога та, да се оне, које нису баш избирачице, већбају у кокетовању са мушким светом, у „ловљењу,“ и према томе иду за тим, како ће врло zgodним украсима да повећају драж својој лепоти па кадикад у томе и скромност и стид забаци. Наравно, да ће се без разлике у срцу сваке девојке разбудити жеља, да је усрећи љубав каквога младића; али ако је у озбиљном послу, та ће жеља и чежња остати у пристојним границама, те ће тако баш да повећа миле чари девојачког живота. Нема ли пак озбиљног посла, оде ли беспослицењем и сувише огрејана машта на странпутицу: тада ће се природна чежња изопачити и лако може фантазија читањем силних романа сасвим и да подивља.

Из овога се, види да главно правило за оца или васпитача овако гласи: *Чувај своју младу ћерку да се не игра са послом, иди за шим, да ради какав озбиљан посао, који је прави задатак у животи.*

Задатак је тај, само га је тешко врло тешко извести.

(Наставиће се.)

БЕЛЕШКЕ О УЧЕНОСТИ ЖЕНСКИЊА.

Како се код нас мисли о учености женскиња, саопштава нам једна од наших дописница слеђујућу белешку:

10. *Августа 1884. год. Београд.* Код тетке сам се упознала с једним мојим ујаком, који у Паризу учи медицину. Разуме се да смо разговарали о Паризу.

Мйла — као начитана женска и заинтересована француском књижевношћу — разбираше о књижевним стварима. У томе приђоше на критиковање неких Француских речи, које Мйла не изговараше као Паризлија. Тада ће ме ујак упитати, који сам језик изабрала да полажем, на учитељском испиту — јамачно француски.

— Не. Правилима о полагању учитељског испита у нас није ни *необвезно* прописано полагање испита из страног језика, — одговорим с извесном жалошћу и збуњеношћу. Криво ми беше, што нам је школовање тако слабо, да ни у томе не може да нас изједначи с људима озбиљније школованим. Ни тиме нам не дадоше већи степен спреме, која би се морала тражити од сваке кандидаткиње *подједнако**) кад би се правилима одредило, да мора владати једним језиком.

Мора бити да ми се то унутрашње осећање и на лицу видело, јер и тетка и Мйла погледавши ме, обртоше разговор на то, како женскиње треба много више да учи, како за то треба да се постара и држава; како се оне неколике хиљаде напреднијих женскиња губе према маси и др. Ујак на све то одмахиваше руком. Чудно, да он има особити поглед у томе — не даје женскињу никаквих права ни способности.

— Ну, а шта? Па ето шта имамо чувених женскиња — доказ, да смо способне. Па ти ћеш најбоље знати, шта вреде толико прослављених књижевница и уметница твоје обојајеме Француске — говораше Мйла.

— Све је то ништа, и губи се — одговори ујак, и Женскиње данас и дуго још стајаће у огромној маси онеспособљено за сваки учени рад, а најпре за медицину. Та наука није за њих; то једва и ми издржимо, јер је медицина тешка, сувопарна и дрска наука.

„Ићи болеснику (приликом практике на клиници), прати му и завијати ране, где већ труло

*) Јер то неки и без обвезе могу изучити и користити се страним језиком. Али колико то чини према ономе, што би то требало од сваке тражити?

месо до костију ужасно удара, и где нас 40—50 апа—драпа уђемо у загушљиву болницу и својим испарењима још већма покваримо ваздух — није баш лак посао. Уз то по читаве ноћи штудирати дебеле књижуристине. За ово треба снага и издржљивост. А могу ли то наше нежне даме? За што се онда маже медицином?

„Истина, да у тим баш болницама има милосрдних сестара — *nota bene*, и лепих и младих, с њихним црним оделом врло симпатичних — које дужност своју заиста с великим жртвама и издржљивошћу врше; — али ипак и оне нису за медицину; њу већ не би могле тако истрајно и с преданошћу учити.

— Боже мој, па то је одвећ строго — рећи ће с ватром Мйла. — Зар ако ви људи с неком важношћу, неком суровом озбиљношћу, као с висина посматрате и парате човека и дете — а жене се на то згрожавају — не могу зар то исто и оне радити, па још с већом преданошћу? Воља побеђује све, што би човек могао учинити, а доказано је, да у женскиња има више живчане финоће и снаге (разумем издржљивост) него у вас у извесним правцима. Њихни се живци навикну и на такве ствари исто онако као и ваши.

То још не можете тврдити, да је женскињу и природа одредила нижи, ужи и скромнији задатак по умној и физичној снази. Мозак је у њих изостао услед неусавршавања,*) а и физична снага извесним приликама, којима се није могла развијати. Разуме се, да би и женскиње исто тако далеко могло дотерати у усавршавању као и мушкиње, ако им се дозволи то. — Не тражи се овим првенство над мушкима, или да се улоге њихне промене тј. да мушки воде домазлук и чувају децу; али ни један од вас не може тврдити (јер је глупо) да је *свакој* жени одређен тај круг рада — и ништа више? зар жена неће моћи и преко својих домаћих послова ићи у — — скупштину! . . . Хаха! До душе не тражимо баш толико, али дозволите, да смо и за то кандидаткиње, — исто као и ви, који проводите време у кафани, а у ређем случају и библиотеци — па ипак идете на скупштину. —

„И то ми је пало у очи, што велиш, да женскиње није за медицину поред неспособности и због тога, што је то тешко за њих. Мислиш ли,

*) О овоме видети и „Потчињеност женскиња“ од Ц. С. Мйла, нарочито главу III.

да сте ви сви „бистри“ и изучени, који свршавате медицину? Колико је њих исмевано и међ простијим светом у месту њихног лекарског практиковања било са незнања од глупости или лењости. — И да ли је то баш увек мушки посао? Да нису случајно за то женскиње удесније? Па шта још рада има, који сте ви себи сами присвојили, као да женскиње тај исти рад не би могло радити? Је ли то правична „подела рада“? — Зар вас, мушке, способне и мудре главе није стид, да се одајете тако механичком и лакоом послу, као што је телеграфија? Да ми

је у власти, забранила бих мушкињу, да изучава тај рад, — то да буде искључиво женски посао поред кога би (кад нема много посла) оне и друге послове радиле. Ако ништа, а оно би плеле чарапе. А шта ви радите у канцеларијама телеграфским?

* * *

Ујак је ћутао и пушио. По негда се насмехне, па озбиљан. Продужио је разговор о овоме, — али то је већ од мањег утицаја на сам предмет.

À l' ombre.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА.

I.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња.

ЗАПИСНИК

ванредне главне скупштине добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња држане 25. марта (6. априла) 1887. године.

Председава: Јулка Радовановићка начелница. Бележи: Арк. Варађанин перовођа. Присутне: Христина пл. Новићка подначелница, Катица пл. Новићка, Анка Петрика, Марија М. Јовановића, Марија Јоцића, Јелка Ј. Ђорђевића, Марија Мартоношка, Марта Кондороши, Рокса Ђомпарићка, Марија Бичанска, Ана Лукачек, Марија Завишићка, Катарина Чупићка, Марта А. Ђирића, Софија Чакра, Персида Маркуш, Милица Грунт, Љубица Велимировићка, Драгиња Огњановићка, Соф. Бипарићка, Пава Георгијевићка, Даница Гостовићка, Бета Варађанина, Милева Симића, Роксанда Панајотовића, Ирма Адамовићка, Персида Бојшићка, Марија Вучетићка, Љубица Димовићка, Љубица Ђомпарићка (Савићка) и Софија Јевтићка.

1.) Председница уверивши се из прозивнице, да се искупио довољан број чланица и да се у смислу задружних правила могу доносити правоваљани закључци, отвори скупштину добродошлицом. — Скупштина се одазива са: живела!

2.) Председница изјављује, да је у позивници већ означено било, да се ова ванредна скупштина сазвала, да се изјасни, жели ли купити кућу једну, те позива перовођу задружног, да објасни скупштини ток и поступак тог предмета.

Поводом тим извешћује перовођа, да је задружни одбор по овлашћењу последње редовне главне скупштине нашао, погодио и купио за

9000 фор. а. вр. кућу удове Геневе Супек, под кућ. бр. 2002. што лежи преко од средишње основ. народ. и више девојачке школе на спрату до житне пијаце у Ђурчиј. сокаку и сматра, да би та кућа подпуно одговарала целима ове задруге, јер се с грунтом те куће граничи с две стране општински празан плац „Хан“, од којег се може по угодну цену прекупити један део, колико би за башту потребно било а и осим тога, кућа је на живом друму, где се дућани и станови лако и добро могу издавати. Већ по садањим приликама, може кућа носити 8% чисте хасне. Па и са те стране сматра одбор, да је купом тим привредио и задружној благајни, што јој њен новац носи за сад 5% а сви су изгледи, да ће то спасти и на 4%, док ово има изгледа да ће се повећати. Кућа је ова од тврдог материјала и не треба велике репарације, те на послетку позива скупштину, да се изјасни, пристаје ли на то, да се та кућа купи, јер у противном случају изјавио је први купац г. Марко П. Шилић, који је само задрузи за љубав одустао, да ће задржати сам ту кућу по горњу цену. Притом напомиње перовођа, да је за време саме погодбе био дао капару истој удовици г. Никола Дусинг столар и одбор је морао 50 фор. на повратак те капаре доплатити. Да је куп тај пробитачан види се и по томе, што је исти г. Дусинг ишао кришом да превлада кућом и што је задрузи понуђено у напред од г. Ђорђа пл. Новића за ту кућу 500 фор. добитка, ако би се њему уступила.

После кратког саветовања реши се једногласно, да се има та кућа купити, по горњу цену и уз услове, који су у прочитаном купном уговору, и овлашћује се одбор, да се према своме

најбољем увиђењу и према приликама може упуштати и у већи трошак репарације у колико се само увери, да ће трошак за репарацију, наћи јемства за пробитачну наплату. Уједно се овлашћује одбор, да покуша, чим се куп од сиротинског стола буде одобрио, да од овдашњег маџистрата потражи, да му се прода по умерену цену, онај део празног плаца на „Хану“, што се савија на лево чело дворишта нове купљене ове куће.

О овом закључку има се известити свог знања ради и први купац г. Марко П. Шилић и пошто му је одбор издао личну захвалу, има му се и од стране скупштине ставити у записник захвала.

II.

Добротворна задруга Српкиња В. Бечкеречкиња

имала је 22. марта (3. априла) о. г. своју редовну III. главну скупштину са овим током:

После отварања седнице чита перовођа извештај одбора о раду своме за 1886 годину, — бележимо следеће: одбор негодовање појединих чланова, што се на сиротињу мало издаје, као неоправдан сматра, јер све дотле, догод опстанак задруге осигуран није, више нит се може, нити се пак сме издавати. — Познато је да друштва, којима материјални опстанак није обезбеђен; дуго постојати не могу, — даље пак задруга, за две и пол године дана, свега је на милостиње издала 459 фор. и 76 нов., који издатак сарамерно на спрам других задруга је веома велики, осим тога је већином прилогом самих чланица 1105 фор. 97 нов., на српске раније српско-бугарског рата послато; даље на украс и реновирање овоместне Св. Успенске цркве 663 фор. 43 нов., а тако исто на пострададе пожаром у Турском Бечеју и Српској Црњи 10 фор. — Па када се све то у обзир узме, слободно можемо рећи, да је задруга овоместних Српкиња своме позиву и одговорила. А као што знамо задруга вољна је, да што пре забавиште за малу дечицу отвори, па када јој је то намера, неоправдано је негодовање, на против свакојако препоручујемо штедњу, осим у случајевима, где је преке нужде. — Прошле године у бр. 4. „Женског света“ у чланку „Могу ли бити задругарице и несрпкиње и иноверке“ пребацује се, да је број Несрпкиња у нашој задрузи велики, и бојазан писчева, да временом како год имање у туђе руке не би прешло, неоправдана је, тога се нетреба бојати, јер наш

напредак народни даје нам гаранције, да то никада наступити не може, друго пак, име задруге само говори, — а треће пословни језик задружин је српски, што пак стоји да се они, који српским језиком не владају, могу послужити страним језиком, који се у вароши говори, то је сасвим природно, када су већ чланице, — да им то право одузети не можемо.

Што су пак суграђанке иноверке примљене у задругу, узрок је тај, што смо од њих сматрали то за дужност, јер када су наше чланице већ од толико година а и дан данашњи чланице њихових задруга: мађарско-немачке а тако исто и јеврејске задруге, онда с' правом можемо изискивати од њих, да и оне постану чланови наше задруге, т. ј. да потпомажу нашу задругу, с' том приметбом, да су част и име задруге дужне поштовати, не буду ли ту нашу светињу хтеле поштовати, будите уверени, да ће их задруга из своје средине знати удалити — Даље пак даје гаранције и то, што су оснивачице саме Српкиње осим једне Хрваткиње, а такођер и одбор састоји се из већине Српкиња, две између 24 јесу иноверке, — а најбољу гаранцију даје нам §. 33 правила, који не дај Боже да наступи „да по престанку задруге ове, целокупно имање задружно издаће се на руковање вел.-бечкеречкој српској црквеној општини под тим условом, да се од камате пре свега сиромашна школска деца нужним хаљинама и училима подпомажу,“ — једино § 28 тачка д) са педагошког гледишта може се узети за неумесно, — но, ту су нас навели други узроци, који ће свакојако оправдати поступак, јер упутства чуварици забавишта дечијег даје одбор — те тако држимо, да ће „Женски свет“ у неколико умирен моћи бити.*)

Да пређемо на рад одбора за 1886. Када је први глас до нас допро, да нам браћа из прека пређоше бугарске границе, одма је штована председкиња, одбор сазвала ради саветовања, како би браћи својој што брже помоћи пружили, те се склопише пододбори, којима беше задаћа, да по вароши добровољне прилоге купе, платно и друге ствари набаве, да које и шију и готове ствари одма пошаљу, тако, да је за неколико недеља 60 комплетних кревета и стотинама комади ствари у Београд „Црвеном

*) У неколико смо умирени, ал не сасвим јер ни у §. 33. не стоји која ће се деца српска или и остала испомогати одељом. Ено примера у В. Кикинди, где је покојни Кузман Рацковић оставио до 60.000 фор. за образовање наше женске деце, а није речено српске, па влада узела фонд и подиже комуналну женску школу. Ур.

Крсту“ послато, осим тога у готовом 188 ф. и 53 н., и један дукат.

За услуге те српским рањеницима учињене, добила је задруга како захвале, тако и признања од „Црвеног Крста“ и од Његовог Величанста Милана I. краља Србије, — Емилија Мунчић председкиња „златном медаљом“ краљице Наталије, — Евелина Савић подпредседкиња „сребрном медаљом“ краљице Наталије и „крстом“ црвеног крста. — Марија Ђолнић „сребрном медаљом“ краљице Наталије и „крстом“ црвеног крста и Ђока Димитријевић перовођа „крстом“ црвеног крста обдарени беху.

Када је овоместна српско црквена општина у намери била, да реновира и украси св. Успенску цркву, обрати се на женску задругу, да јој у неколико од припомоћи буде. — задруга позиву том са највећим одушевљењем се одазове и пригрли ту ствар — непограја дуго, скупеше за неколико дана ревносим заузимањем одборкиње Марије Куцусаровићке и друштвеног газде Паје Поповића 663 фор. и 40 н., на оправку и украс св. Успенске цркве.

У једној од последњих својих седница решио је одбор, да има свака одборкиња примити по један ковчежић, где би се купили и најмањи прилози, како би се материјално стање што пре педигло, да би се жељно очекивана школица за малу дечицу (забавиште) што пре подићи могла. — уједно ће одбор настојати, да се ковчежићи како међу члановима, тако и међу нечлановима као код свећенлика, учитеља, црквене општине, српског црквеног певачког друштва, добровољ. занатлијског пев. друштва, — у што већем броју уведу.

При крају године, 7. децембра, задруга је прву своју забаву са томболом уз пријатељско суделовање овоместног срп. цркв. певачког друштва у корист своје фонду приредила и том приликом са 158 фор. и 10 нов., фонд увеличала. — Забава је моралним својим успехом задовољила посетиоце. Чланови српског цркв. певачког друштва увеличаше њовим народним и уметничким певањем забаву. — Данило Панић својим лепим и пуним поуке говором „о женским задругама“ допринео је, — говорећи о позиву и племенитој цели задруга, о дужностима чланица, и набрајући, све оне задаће, које би се и постићи могле, када би истрајност и воља, а тако исто и слога међу члановима владала, — да и данас, утисак, који је онда на чланове учињен, плода донео, јер видимо, да

је задруга жељна и делом да покаже, — остварити замисао ту, одговорити племенитој задаћи — споразумним радом својим. — Светозар Вујковић својим умилним гласом отпевао је две песме и задовољио је посетиоце тако, да су га бурним тапшањем изазвали на опетовање. — Свима се задруга путем листа „Гласа“ на добровољном суделовању захвалила.

Милостиње је у прошлој години подељено 122 ф. 10 н., за одело сироте школке деце 67 ф. 66 н., на погореле 10 ф., свега дакле 199 ф. 76 н. Не можемо а да не споменемо племенитост ужег одбора, којег су чланице саме кројиле и шиље хаљинице дечицама, како би што више њих оденути могле. — При подели хаљиница присутан беше одбор са председкињом.

Штедњом, неуморним радом и трудом умножен је задружни фонд са 515 фор. и 77 нов.

У течају прошле године изостало је 8 чланица, о тих два ревносна члана изгуби задруга смрћу и то: Берту Штагелшмита 8 септембра и Амалију Еберхарта 21 новембра 1886. скупштина је устајањем изразила своје поштовање и жалење. Имена оба члана ставиће се у задружну читуљу, — 4 члана одобрењем одбора иступише, 2 члана пак одселише се.

Одборски седница било је свега 7.

Извештај се овај узео на повољно знање и одбору се изриче благодарност.

После овога је благајкиња дала извештај о благајни у прошлој години:

П р и м а њ е :

Готовине за јануар 1886 год.	875 ф. 91 н.
Добровољни прилози	46 „ — „
Чланарина и уписнина	524 „ — „
Интерес на улоге	77 „ 86 „
Забава	153 „ 10 „
Свега	1676 ф. 87 н.

И з д а в а њ е :

Милостиња	199 ф. 76 н.
Штампа	22 „ — „
Послуга	51 „ — „
За транспорт	8 „ 93 „
Поштарина	1 „ — „
Ситнице	1 „ 50 „
Свега	284 ф. 19 н.

Када се издавање одузме од примања остаје чистих 1392 ф. 68 н. Узима се на повољно знање и благајкињи се изрече на њеном савесном руковању захвала и издаје опросница.

На ред су дошле молбе ради иступања из задруге. — Ракила Г. Воргића, Емилија Добро-

јевића из Ботоша, Јулча Екштајна, Марија Љубомирска, Марија Николићева, Цили Хилера. — Јулија Облата из Беча и А. Хиршла из Будимпеште престају чланице задруге бити, остале пак опомињу се, да чланарину за 1887 годину уплате и тек онда молбеницу ради иступања поднесу. — Оне чланове, које са уплатом чланарине још за годину 1885 дугују имају се задружном адвокату предати.

Благајкиња поднаша са одбором склопљен нацрт прорачуна за идућу годину.

П р и м а њ е :

Чланарина	600 ф. — н.
Забава	150 „ — „
Добровољних прилога	50 „ — „
Интерес на улоге	100 „ — „
Свега	900 ф. — н.

И з д а в а њ е :

На милостиње	100 ф. — н.
На одело школске сироте деце	40 „ — „
Чланарина у задрузи међусобног потпомагања гимназијалних сиромашних ђака	5 „ — „
Чланарина у задрузи „Торонталске домаће привреде“	4 „ — „
На послугу	50 „ — „
На штампу	16 „ — „
На разне потребе	10 „ — „
На поштарину	5 „ — „
Свега	230 ф. — н.

Према овоме остаје умножавање задружног фонда 670 ф. — Прима се. Читају се имена оснивачица и потпомажућих чланова и приступа се избору одбора. — Изабрале су: Ајзенштетера Јулија, Бинтер Јелисавета, Бота Марија, Буковала К. Софија, Вираг-Поповић Емилија, Вукова Јулијана, Димшића Султана, Ђорђевића Катарина, Ђорђевићева Нимфадора, Завишића Лепосава, Клее Марија, Кудића Емилија, Купусаровића Марија, Лујанска Марија, Лучића Розалија, Матеићева Олга, Михајловића Александра, Мучалова Амалија, Поповића Акс. Софија, Поповића Арс. Емилија, Поповића Љубица, Ранисављева Јуца, Рашковића Персида, Савића Марија, Смедеревца Драга, Станковића Анастасија, Станковића Катарина, Стојића Јованка и Шашића Емилија. — За рачунопрегледачице избрате су: Емануел Паулина, Верчаји Олга и Пира Христина.

За одоставерење записника избрате су: Софија К. Буковала. Марија Савића и Љубица Поповића. Овим је скупштина закључена.

* * *
I. седница управљајућег одбора вел. бечкеречке добротворне задруге Српкиња држана је 6. априла на Благовести у 3 сата п. н. у српској читаоници.

Председава: Емилија Мунчића председкиња, бележи: Сава Клее перовоћа, присутни: Евелина Савића подпредседкиња, Марија Ђонлића благајкиња, Јулија Ајзенштетера, Софија К. Буковала, Нимфадора Ђорђевићева, Марија Купусаровића, Олга Матеићева, Љубица Поповића, Кагарина Станковића, Драга Смедеревца.

Перовоћа чита молбе управљене на одбор ради приномећи.

Одбор одређује приномоћ по 3 ф. Маринки Ламбриновој и Милки Туринској по 2 форинта, Викентији Мартиновој, Ани Мартиновој, Анки Бачкалићкој, Јелени Недељковића, Феми Јановићеве, Ракили Стојаковој, Марији Јухаза, Персиди Орбока, Соси Ивковића, Акси Јанковој, Анастасији Дузи, Марији Путића, Марији Секулића, Катарини Секулића и Софији Табачкој, — даље општине Кулен-Вакуф у Босни као прилог 2 ф. 50 н., на подизање цркве и Павлу Шушману, ученику II. разреда цртачке школе у Будимпешти приномоћ 2 ф. 50 н., која се свота господину Стеви Поповићу надзорнику Текелијанума доставити има.

Ѓџа Нимфадора Ђорђевића захваљује на одборништву и моли одбор да на њено место другу изабере.

Неприма се, јер наведени разлог не може се узети као узрок захвале.

Предмета других није било.

„Глас.“

III.

Српска добротворна женска задруга у Руми.

Записник редовне одборске седнице српске добротворне женске задруге у Руми, обдржаване у проспоријама српске основне школе дана 5. (17.) фебруара 1887. године у Руми.

Председава: Милица Св. Николајевић, председкиња. Бележи: Др. Јован Шевић, тајник.

Присутне су: благајница Драгиња Маринковић и одборкиње: Анка Панајотовић, Ангелина Ђуришић, Меланија Дима, Јелисавета Дудић, Ана Војновић, Ана Стаић, Јелисавета Ђуричић и Милена Ђорђевић. Од ланских саветујућих чланова присутни бијаху Др. Душан Дима и Сима Стаић.

Председкиња отвори одборску седницу и замоли тајника, да прочита дневни ред.

На дневном је реду.

1. Извештај о балу и предавање рачуна о истоме.
2. Обдржавање једне томболе са игранком.
3. Опроштај од бивших одбиркиња.
4. Избор саветујућих чланова.
5. Купљење нових чланова и упис таквих.
6. Покушај скупљања добровољних прилога.
7. Погодба послужитеља за ову годину.

На 1. Да би и оне одборкиње, које су запречене биле на бал доћи, чуле званичан извештај о истоме, приопћи тајник Др. Јован Шевић, да се је 29. Јануара (10. Фебруара) 1887. год. обдржавао у просторијама свратипита „к' орлу“ бал, који је како у моралном, тако и у материалном погледу леним плодом уродио.

Па како нам је изгледала балска сала?

Невешто око кога посматрача балске сале дан прије забаве мислило би, да су ту саме тигце, које скакутају од једне гране до друге, но одма при бољем посматрању видило би место тих тига вредне наше одборкиње, како са њежним њиховим ручицама украшују голе зидове сале са бршљаном, између кога се гдигди промољавала по која бела и црвена ружица. И заиста њиховом само труду и добром укусу имамо захвалити, што су оне скромне наше просторије уз доста лепо осветлење ванредно пријатан утисак на свакога учиниле.

Већ око осам сати у вече почеше се на дан забаве гости скупљати, а око $\frac{1}{2}$ девет биле су просторије у толико пуне, да се је игранка започети могла. Осим чланица и остале одабране румске српске публике морамо са радошћу констатовати, да су се гости са стране у лепом броју одазвали, а нарочито Ириг, који је дивно заступан био. И цео официрски кор 8. хусарске пуковније гарнизона румскога био је заступан од г. пуковника пак до доле. Игра је ишла врло живахно, а управљао је њоме задружни тајник Др. Јован Шевић. За време одмора устао је подиомажући члан задруге Др. Миша А. Поповић, пак је заносним речима наздравио читавом одбору, а на челу му председкињи Милици Св. Николајевић, истакнути на посе њезине заслуге око развоја и напредка ове задруге. На ту здравицу захвалио се је како у име председкиње тако и у име читавог осталог одбора задружни тајник Др. Јован Шевић са најтоплијим речма. У један сат наставила се опет игранка, која је трајала одушевљено до после три сата.

На 2. Закључено буде, да се око ускрса

даје томбола како за чланице тако и за нечланове. Да ли ће иста бити без игранке или са истом зависити ће од околности, да ли ће се обдржавати јошт за време ускршњег поста, или после тога.

На 3. Са најердачнијим речма опростила се је задружна председкиња у име целог одбора од лањских одборкиња, тер захваљујући им се на труду и пожртвовању њиховом, које су кроз читаву лањску годину показале, захвали се посебице оним одборкињама, које су биле у одбору за приређивање бала. Опроштај овај пропратио је цео одбор са бурним „живиле“.

На 4. За саветујуће чланове буду изабрани Др. Душан Дима, Сима Стаић и Никола Ђуришић. — Живели! —

На 5. Закључено буде, да се имаде одма почети купити чланарина за прву четврт ове године, а том приликом да настоје одборкиње: да по могућности јошт нових чланова задрузи прибаве. За ту цел буду одређене одборкиње: Милена Ђорђевић, Ана Стаић, Анка Панајотовић и Марина Георгијевић.

На 6. Одређено буде, да се имају купити и добровољни прилози, но само од оних, који нису чланови ни чланице.

На 7. Буде и за ову годину погођен за задружног послужитеља Миша Писаревић, послужитељ овдашње српске основне школе уз годишњу плату од 20 фор.

Тиме буде дневни ред исцрпљен а седница закључена.

Записник редовне одборске седнице српске доброшворне женске задруге у Руми, обдржаване у просторијама српске основне школе дана 5. (17.) марта 1887. године у $\frac{1}{2}$ 3 сата после подне у Руми.

Председава: Милица Св. Николајевић, председкиња.

Бележи: Др. Јован Шевић, тајник.

Присутне су: Благајница Драгиња Маринковић и одборкиње: Кристина Јовановић, Љубица Максимовић, Кристина Петровић, Анка Панајотовић, Ана Стаић, Емилија Матић, Милена Ђорђевић, и Ана Путник. На покон саветујући чланови: Др. Душан Дима, Сима С. Стаић и Никола Ђурижић.

Председкиња отвори и $\frac{3}{4}$ 3 одборску седницу и замоли тајника да прочита дневни ред

На дневном је реду:

1. Извештај благајнице о броју чланица,

које су се за г. 1887. уписале, те о укупљеном новцу.

2. Споразум ради тачног похађања одборских седница.

3. Извештај, да ли се примају изабрани саветујући чланови њиховог звања.

4. Установљења, кога дана да се обично обдржавају редовне одборске седнице.

5. Саветовање о месту састанка одборских седница.

6. Предлог о подупирању једне сироте болеснице.

7. Установљење сата за сазив одборских седница.

На 1. Извешћује благајница, да се је до данас уписало за редовите чланице, тер потпомажуће чланице и чланове свега 73 за ову годину, дочим су се некоји из чланства избрисати дали. У име чланарине за год. 1887. укупљено је :

за прву	четврт	70	фор.
" другу	"	32	"
" трећу	"	28	"
" четврту	"	28	"
укупно дакле		158	фор.

У име добровољних прилога дали су г. г. Сима С. Стаић 10 фор. Сарајлић 2 фор. и Софија Костић 1 фор. укупно 13 фор.

Стање друштвене благајне изнаша данас преко 900 фор. уложених користоносно у румској штедионици.

Свим прилагачима одазове се одбор са срдачним „живели.“

На 2. Председкиња умоли све одборкиње, да по могућности тачно посећују одборске седнице, а она, која је запречена доћи, нека то одма на позивном табаку назначи, ако јој је та запрека већ при потпису позивног табака позната. Прима се.

На 3. Сви ново изабрани саветујући чланови присутни изјављују, да се те почасти примају, нашто им председкиња разложи њихове дужности, молећи их за њихову свесрдну потпору.

На 4. Закључено буде једногласно, да се од сада имају обдржавати одборске седнице после сваког нашег првога у идући четвртак. У четвртак зато, јер нам онда стоје школе на расположењу.

На 5. Зачуло се је, да ће нам се ставити нека сметња гледе обдржавања одборских седница у школских просторија. Но будућ да одбор о томе до данас није ништа званично са-

знао, то се без даљег расправљања преко тога предмета прелази на дневни ред.

На 6. Предложи један члан одбора, да се некој сиротој и болесној удовици, Босиљки Грујић из Руме даје нека ма и најмања новчана потпора, јер је иста без икаквих средстава а није у стању ради болести што заслужити. Предлог тај буде једногласно примљен и установљена месечна подпора од 2 фор. за целу ову годину.

На 7. Одређено буде, да се за сада јошт имају сазивати одборске седнице за $\frac{1}{2}$ 3 после подне, а када буду мало дужи дани за 3 сата.

Тиме буде дневни ред исцрпљен, и седница закључена. \triangle

IV.

Добротворна задруга Српкиња у Белојцркви.

12 Априла о. г. претрпила је ова задруга велики губитак, почем се подначелница гђа Јелена Остојићка одселила из Белецркве у нову постојбину у Винернајштат, те је тако ова задруга лишена једне врсне чланице.

Како је ова племенита и свагда добру тежећа госпођа у кругу омиљена била, јасан је доказ био онај силни свет, који се слегао на станицу, да јој последње збогом довикне. Ту на станици изашле су и чланице „Добротворне Задруге“ белоцркванске, где јој је чланица гђа П. Цигларићка у име свију задругарица лепо збогом при растанку изрекла, и у чије јој је име дивну киту цкећа предала.

Нека је овим јавна захвала изречена честитој подначелници Јелени Остојићки, која је не жалећи ни труда ни жртве, била свагда вођа онде; где се требало што добро, лепо и племенито остварити. И у даљини јој довикујемо „Слава јој! Живила!

У Белојцркви 21 Априла 1887.

Софија Станојловић

начелница.

Добили смо од врло поштоване госпође Ј. Остојићке ову захвалу, и ево је одмах на овом месту износимо.

Збогом! Хвала!

Тим речима сам се 12. априла о. г. опростила од мојих милих сестара, мојих дичних другарица и чланица добротворне задруге Српкиња белоцркванкиња. Тешким срцем сам се раставила, ал дужност ме позвала за мојим другом и мужем у Бечко-Ново-Место (Wiener-Neustadt), те сам се морала растати и другарица и друштва и рада друштвеног као подначелница. Ако сам по нужди

уступила подначелничко место другој сестри, опет за то нећу престати бити и даље чланица тога племенитог друштва, коме сам мати била и пратићу из даљине с највећом пажњом рад друштвени и чинићу све што могу, да рад тога друштва буде што од веће користи и бољег напретка. Радоваћу се од свег срца, ако то друштво буде корачало од сад и боље но до сад. Нећу да кажем, да сам ја за то друштво жртвовала све и сва, што сам *имала*, али сам жртвовала, што сам *могла* те ми је од свег срца жао, што се од сада лишавам оне пријатне и миле моралне одговорности, коју сам до сад тако радо приносила у том друштву. Али знам кога

сам оставила, па ме у пуном уверењу теши нада, да ће моје сестре и другарице знати и хтети повести друштво још у лепше дане и да ће и наше друштво стећи угледно место међу својим осталим сестринским задругама, а мени ће то бити и у даљини велика утеха, дика и понос.

И у то име шаљем из ове даљине и туђине свима чланицама и поштованој начелници мој сестрински поздрав и још једном довикујем, збогом и хвала на почасту, коју ми указасте при растанку!

У В. *Најшашу* 16. априла 1887. и. сш. к.
Ваша одана Јелена Остојић.

ЛИСТИЋИ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Српско народно позориште прославило је овде у Новоме Саду од другог дана Ускреса до Томине Недеље, а то је од 6—12. априла о. г. своју 25.-годишњицу. Управа је свечано прославила тај празник народни, а свет се искупио из свију крајева наших у великом броју, да увелича ту ретку славу народну. Позоришна је дворана била дивно украшена сликама наших заслужних књижевника и уметника, у прочељу слике Њихових Величанства Краља и Краљице а поред њих слике Краљевића Рудолфа и Краљевићке Стефаније. У наоколо емблеми разних заната, који су обучени били у зеленим венцима од свежег лишћа. Др. Л. Станојевић председник позоришне управе поздравио је госте лепим и сходним говором, за тим је управитељ позоришта г. Димитрије Ружић вештачки издекламовао пролог Милорада П. Шапчанина, што је баш овој прослави намењено било. После овога је начеоник позоришни г. А. Хаџић у подужем и смишљеном говору изнео исторични развитак нашег народног мезимчета, а као завршетак првог дана приказали су глумци комад „Пријатељи“ од Л. Лазаревића, који је 1861. г. од народне позоришне дружине први пут овде приказан. Тако се одпочео низ представа наших најбољих комада, а у Недељу Томину завршена је светковина једном дивном „Беседом“ и игранком, на којој су суделовали: новосадско, в.-кикиндско и карловачко певачко друштво, г. Стеван Дескашев наш дични певач са загребачке опере

и члан позоришни и умилни певач г. Мијајло Марковић. У позоришним представама гостовали су наши први глумци А. Мандровић редитељ загребачког и Тоша Јовановић редитељ београдског позоришта. На представама овим присуствовали су и писци: г. г. Матија Бан, Ђорђе Малетић, Драгутин Илијћ, Мита Калић и отац свог мезимчета Јован Ђорђевић, који је чешће био од публике поздрављен са „слава!“ и „живио!“ Земаљска влада хрватска изаслала је свога повереника у особи г. Јосипа Кнајзла, који је такође почашћен био срдачним овацијама од стране публике.

Српкиње Новосаткиње у знак признања свога даровале су лавровим венцем и сребрним пехаром С. Дескашева, Т. Јовановића и А. Мандровића; позоришна управа венцем захвале: в.-кикиндско и карловачко певачко друштво и члана М. Марковића, а новосадско певачко друштво свога ликовођу А. Јорговића.

Ова је прослава оставила лепа и пријатна утиска на све присутне, а по особ на наш Нови Сад.

Краљица Нашалија наредила је, да се на књижицу текелијног завода у Будапешту пошљу све књиге, што их је издала државна штампарија у Београду, а послаће се скорим и слика краљичина у великом формату и у народном оделу, која ће дивно красити дворану тог нашег завода.

Иван вишез *Трнски* хрватски песник славио је 19. априла (1. маја) о. г. своју 50. годишњи-

цу песничког и књижевног рада. Приликом том спремиле су му гђе Хрватице, Српкиње и Словенкиње заједнички златан лавор-венац, те су тим окитиле ону родољубиву главу, која је у својим „Кресницима“ славила Хрватице, Словенкиње и Српкиње. Слава му!

Најнужније знање за сваку девојку. Један од првих немачких женских листова препоруче ово: Свака девојка ваља да зна зготовити јела, која су најздравија за људе. Кујна је прва и најглавнија од свију женских и мушких радијоница, јер се ту готове јела, којима се за нављају потрошене снаге те одржава живот и здравље. Ту ваља да зна шта ће одабрати, и колико ће од ког узети, и како ће које зготовити. Ту се не пита и не тражи оно, што голица и дражи језик и грло, а онамо је шупље и празно, него се даје кусно ал прво је, да има довољно хранећих стихија. Која то не зна, та није за домаћицу ни за удају и никада неће ваљана ни срећна домаћица бити. —

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Коприва за јело. Добре домаћице знају, да без коприве не би могле ни једног ћурета одхранити, — знају да мешајући коприву у храну својих крава музара ове им сила више и бољег млека дају, — па ваља још и ово да знају; да је коприва и за људе врло здраво јело, особито у пролеће, и особито онда, кад стану разне болести да се појављују, коприва је и кусно јело тако, да ко је једанпут окуси, увек ће је после радо јести. Она не уступа ни за мрву ни спанаћу ни кисељаку, а сваки зна, да су то од најздравијих јела. Коприва је тим куснија, што је млађа, позније отврдну струкови и онда су само још врхови за јело. Зготови се за јело најпростије: опере се у хладној води па кува и онда се вода одлије и дода ко воле масла и друга зачина. А на даље: коприва је биљка, која свуда расте, без икакве неге. Она је прво пролећно биље, њој не науди лако ни мраз ни жега. Друге биљке још и не мисле дизати се, а она већ нарасла и у семе се ухватила. Људи тамо на хладном северу њу много већма уважавају, не само што је прва и што немају много да бирају, него што је доиста куснија и здравија од свију других. Највећма се хвали за јело болесника оних, који пате од отока, од летњих хладних и барских грозница, а особито се хвали за женске, које пате од проливања крви и од грудобоље и суве болести, и многе су се сувоболне

боље памогле једући коприву, него многим другим јелом осим млека. О лековитости коприве имали би много да говоримо, ал то ћемо навести други пут, овде је само реч о коприви за јело. Па кад је тако здрава, то нека је и наше домаћице боље пазе, и место, што је плеве, чупају и бацају, да сеју и да употребе за јело своје и својих здравих а особито болесних.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Очистиште своју стоку. На кравама као и на осталој марви, која стоји преко зиме везана у кошарама, нахвата се права кора нечистоће, особито на боковима, па с тога краве музаре сила мање млека дају, а остала марва опада снагом тако, да им ни најбоља храна не прија онако, као што би пријала, да је чиста. Јунад и волови као и краве болују од оне нечистоће на кожи, на којој се не само онај гад од балеге окорео, него има у многог и жива гада који ту јадну марву једе, код таквих слепаца газда и газдарица. Ту је чешагија и четка једини лек. Одмах буде та стока веселија, чисто оживи, па краве музаре дају сила више млека, а јунад и волови почињу да се гоје, те тај мали труд домаћин и домаћинин богато се награди. Зато, очистите своју стоку бар сад с пролећа

Р А З Н О.

Крајцарско друштво. Извештени смо од наше поштоване сараднице Марије, да је и она у својој ближој околини новосадској склопила крајцарашко друштво и да су почеле већ од ове нове године улагати у своје штедионице. Сретно им и напредно било!

Добре хришћанке. Тина Николићка и Смиљана Буљкешка из Павловаца у Срему, даровале су своју св. цркву са 2 покривача за часну трпезу, 1. пешкиром за налоњ и 1. чаршавом за проскомидију. Живеле!

Одликовања. Српско друштво „Црвеног Крста“ у Београду одликовало је накнадно захвалном дипломом својом за скупљање прилога на српске рањенике из последњег српско бугарског рата ове чланице госпојинске задруге у *Мишровици*: гђе. Катицу пл. Георгијевићку, Јелену Глише Мијића, Персиду Мишковићку, Милицу Адамовићку, Санду Јовановићку, Милеву Новаковићку, Лујзу Бухову, Емилију Јовановићку, Милеву Вучанову и Драгињу Радовановићку. — За исте заслуге одликован је дипломом захвалницом и г. Шандор Ивановић чиновник

паробродски онда у Митровици, а сад из службених обзира премештен у Земун.

„Живена“ словачка женска задруга приређује у турчанском Св. Мартину овога лета изложбу рукотворина Словакиња. Изложба се отвара 3. августа и трајаће до 1. септембра о. г. по нов. кал. дакле пуне 4 недеље. На изложби ће бити заступљени: 1. народни везови, 2. чипке, 3. украси и 4. народна ношња.

Ово је лепа и zgodна прилика, да се упознамо, приближамо и спријатељимо с нашим сестрама Словакињама а уједно, да их посетом нашом охрабимо на путу њиховог културног рада и задатка. С тога топло препоручујемо свим нашим добротворним задругама да на ову изложбу изашљу по 1—2 своје чланице. Има хвала богу у свакој нашој задрузи богатијих чланица, које одлазе сваког лета у горње купке, па нека успут сврну, да виде, и да се и саме охрабре на данашњем раду наших сестара Словакиња-

ЧИТУЉА.

† *Софија Миљковић* супруга нашег поштованог грађанина Доброслава Миљковића трговца и ревносна чланица добротворне задруге Сркиња Новосаткиња упокојила се после кратког и тешког боловања 15. априла, а сахрањена уз велико саучешће грађанства нашег 16. априла о. г. Покојница беше добра предобра мати, која је само за своју децу живела. Срца је врло доброг, многу је сироту задела и заранила и новчаном подпором помогла. Лака јој црна земља била и вечан спомен међу нама!

† *Никанор Грујић*. — 8. априла о. г. преминуо је у Пакрацу епископ пакрачки, врли песник и заслужни књижевник наш, који је међу многим другим знаменитим списима превео с француског од Ј. Н. Буља „Савети мојој кћери“ I. и II. свеска, „Приповетке мојој кћери“ I. II. свеска, „Два пријатеља“ од Ле-Сажа. Све списи, који су намењени васпитању и вишем образовању нашег женског подмладка. Живео је 77. година славно и Богу угодно. Сахрањен је 14. априла о. г. уз велико саучешће народа и свеш-

тенства у катедралној пакрачкој цркви. Са његових лепих заслуга по српски народ, цркву и школу, по српску песму и књигу стекао је у народу трајне успомене и вечне захвале па је заслужио својим књижевним радом за женски свет, да му оно при овом вечном растанку из дубине душе и срца изјави своју топлу захвалу и усклик: Слава ти! и вечан спомен међу нама!

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Друштво св. Саве 2. књига, Београд, краљевско-српска држана штампарија. 1887. У истој књизи износи се устав тога друштва, његова управа, рад и стање какво је било до 20 фебруара о. г. По извештају том било је донде свега 1496 чланова утемељача и 4194 редовна члана, укупно 5690 а стање благајне 41.080 динара, а до сада има већ више од 60 000 динара

Сиво и решето хумористични и сатирични списи Стевана Ј. Јевтића, књига друга, издање пишчево. Београд 1887. Штампарија срп. напредне странке. Цена: динар и по (75 новч.)

Преглед за годину 1886. Издао управа краљевско-српског народног позоришта. Београд. краљевско срп. државна штампарија. 1887.

Сшеван Немања и његово доба. Издао краљевско српско народно позориште. Београд, Штампано у краљ. срп. државној штампарији 1887.

Србинови записници бр. 30. Год. IV. Излази месечно једанпут Претплата за целу годину 1 фор. или 2¹/₂ дин.

„*Голуб*“ лист за српску младеж. Изшао је бр. 4. Излази у Сомбору сваког месеца 1. пут. Уређује: Јов. Благојевић; Издаје: Књижара Миливоја Каракашевића. Цена 1 фор или 2¹/₂ динара годишње.

ОДГОВОРИ.

Гдину Ј. М. Плевље. Примео сам претплату. Хвала Вам на труду! У погледу поисканих семења одговорила Вам је књижара Луке Јоцића и др. Ми би Вам у том погледу све учинили, ал сте се с поруком одоцнили. За оваке ствари пишите у будуће раније или још у јесен, да се може што и са стране набавити, што овде нема.

Гд. С. Р. М. Пријепол. Примили смо претплату, ал скоро преполовљену. Молимо, да у будуће скупљачу предате, јер овако кад Ви одрачунате поштарину и ми што за лист дајемо, доћи ће нас годишња претплата само 64 н. а то је за нас велика штета.

Гђи Амалији Шрушек, Сегадин. Примили смо Ваш дар од 1 ф. и послали смо г. Стеви В. Поповићу референту школском у Будапешти, да преда сиротом ученику Павлу Шумману. Живели!

САДРЖАЈ: 1. Удружимо се. — 2. Шта све могу да раде женскиње? (Продужење.) — 3. Како ћемо васпитати девојке кад сврше вишу девојачку школу. — 4. Белешке о учености женскиња. — 5. Рад добротворних задруга, а) Новосатске. б) В. Бечкеречке. в) Румске, г) Белопркванске. — Листићи: из просвете, зарад здравља, за домаћице, — Разно. — Читуља. — Нове књиге и листови. — Одговори.

Власник: *Добротворна Задруга Сркиња Новосаткиња*. — **Издаје и уређује:** *Аркадије Варађанин*.